

**LEEFGEBIEDSANALYSE STEENUIL
NIEUWBOUW WOUDENBERG FASE 3, 4 EN 5**

GEMEENTE WOUDENBERG

12 december 2013
077354824:C - Definitief
B02044.000172.0500

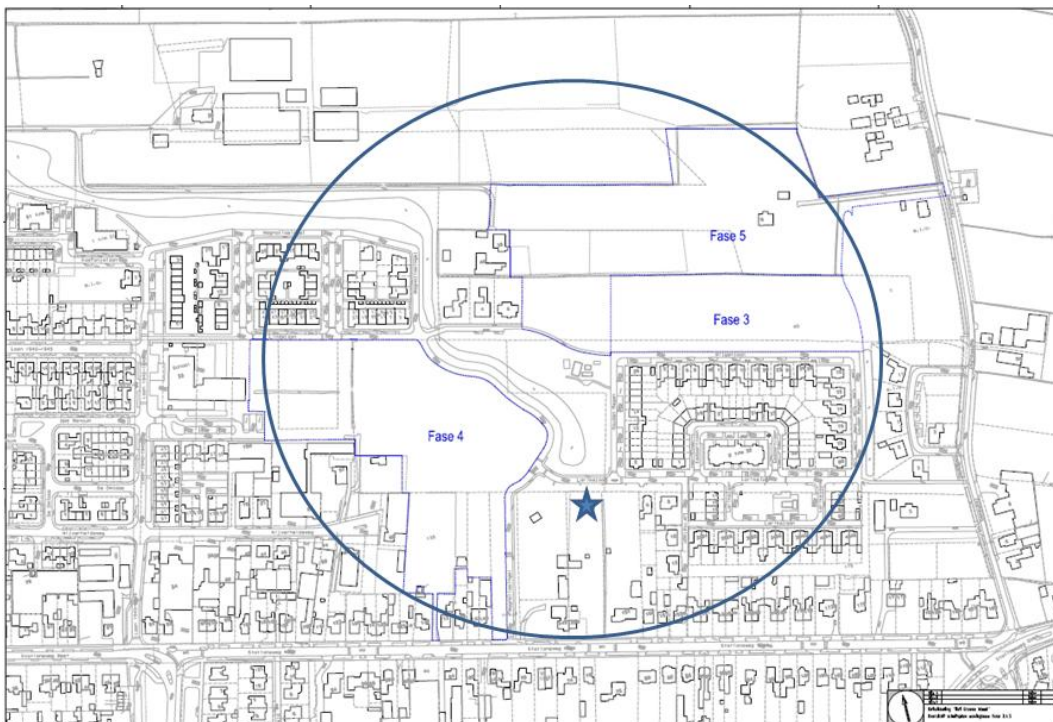
Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Resultaten analyse voorkomen steenuil	4
1.3	Leeswijzer	5
2	Leefgebiedsanalyse steenuil Fase 3, 4 en 5	6
2.1	Achtergrond en methode.....	6
2.2	Deelgebieden binnen Fase 3, 4 en 5.....	6
2.3	Resultaten	8
2.4	Ruimtelijke analyse.....	10
2.5	Effecten op het foerageergebied en de broedlocatie.....	12
3	Mogelijkheden voor mitigatie en compensatie	14
4	Conclusies en aanbevelingen	16
Bijlage 1	Methodiek leefgebiedsanalyse steenuil	17

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Woudenberg is gestart met de realisatie van woningbouw aan de noordoostzijde van Woudenberg. De woonwijk Het Groene Woud wordt in verschillende fasen gebouwd (Fase 3, 4 en 5). De gemeente is voornemens om in 2013 de bestemmingsplanprocedure voor het gebied van Fase 5 te starten. Medio 2014 wordt gestart met de aanleg van Fase 3. In figuur 1 een globaal kaartje met de verschillende ontwikkelingsfasen voor de nieuwbouw. Op deze kaart is tevens de nestlocatie en het functionele leefgebied van de steenuil weergegeven.

Figuur 1 Ontwikkelingsfasen nieuwbouw te Woudenberg (Bron: gemeente Woudenberg) met nestlocatie (ster) en functioneel leefgebied steenuil (cirkel)

Ten behoeve van het plan is op 26 februari 2013 een quickscan Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze quickscan is naar voren gekomen dat een steenuil nabij het plangebied aanwezig is. Het nestplaats van de steenuil is jaarrond beschermd (inclusief de functionele leefomgeving). Naar aanleiding van de quickscan heeft de gemeente Woudenberg besloten een inventarisatie uit te laten voeren voor wat betreft een eerste analyse naar het voorkomen van de steenuil. Hieronder worden kort de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 zijn de methode en de resultaten van de leefgebiedsanalyse voor Fase 3, 4, en 5 van de nieuwbouw te Woudenberg opgenomen. In hoofdstuk 3 worden de mogelijkheden voor mitigatie en compensatie gegeven gevolgd door de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 4. In de bijlage is de methodiek van de leefgebiedsanalyse opgenomen.

2

Leefgebiedsanalyse steenuil Fase 3, 4 en 5

2.1 ACHTERGROND EN METHODE

ARCADIS (2009) heeft in het najaar van 2008 voor de gemeente Horst aan de Maas onderzoek uitgevoerd naar de habitatgeschiktheid van het plangebied 'De Afhang' voor steenuilen. Hierbij is de methodiek 'leefgebiedenbenadering' ontwikkeld en toegepast. Op basis hiervan is door Dienst Regelingen - het bevoegd gezag voor de Flora -en faunawet - een ontheffing verleend. De methodiek is daarmee ook formeel geaccordeerd. De methode is ook toegepast voor de locatie Schoolstraat, Gameren (ARCADIS, 2011); op grond hiervan is een mitigatieplan opgesteld waarmee op de ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet op 27 februari 2012 een positieve afwijzing is verkregen (kenmerk FF/75C/2011.0450.afw.jb). De aanpak is generiek en daarmee ook geschikt voor andere projecten.

De 'leefgebiedenbenadering' heeft betrekking op de kwaliteit van het leefgebied en de kwaliteit van het broedbiotoop. Voor beide aspecten zijn de meest relevante criteria geselecteerd, gebaseerd op literatuur en expert-judgement. Vervolgens zijn voor vier categorieën van geschiktheid (scores: optimaal, suboptimaal, marginaal en ongeschikt) de specifieke landschappelijke criteria opgesteld die bepalend zijn of een leefgebied wel, niet of in een bepaalde mate geschikt is. De filosofie hierachter is enerzijds dat ongeschikt leefgebied niet gecompenseerd hoeft te worden en anderzijds dat deze gebieden juist in aanmerking komen voor inrichtingsmaatregelen ter compensatie van verlies aan optimaal of suboptimaal leefgebied van de betreffende beschermde diersoort.

Voor de leefgebiedsanalyse zijn de belangrijkste eisen die de steenuil stelt ten aanzien van het leefgebied geïndexeerd (o.a. STONE, 2001). Daarbij worden vier geschiktheids categorieën onderscheiden, namelijk optimaal, suboptimaal, marginaal en ongeschikt. In Bijlage 1 is het gehanteerde beoordelings-kader voor het foerageergebied en het broedbiotoop apart weergegeven.

2.2 DEELGEBIEDEN BINNEN FASE 3, 4 EN 5

Met bovenstaand beoordelingskader heeft op 17 oktober 2013 door twee ecologen van ARCADIS, de heer J.H. Beekman en mevrouw E.D. Vogelaar, in het veld een beoordeling van het leefgebied van de steenuil in en rondom het plangebied plaatsgevonden.

Het leefgebied van de steenuil nabij de broedlocatie aan de Stationsweg-west is in kaart gebracht. Aangezien er grote verschillen in landgebruik bestaan binnen de planlocatie is het gebied grofweg opgedeeld in kleinere vlakken met elk een eigen karakter (rijen knotbomen, erfbeplanting, intensieve landbouw etc.). In het veld zijn 17 deelgebieden begrensd (zie Figuur 3) waarbij gearceerd is aangegeven waar de nieuwbouw van Fase 3, 4 en 5 gepland is. Deelgebied 1 t/m 4 liggen in of vlakbij de broedlocatie

van de steenuil. Deelgebieden 5 t/m11 omvatten Fase 4. Deelgebieden 12 en 13 liggen grotendeels in Fase 3 en deelgebieden 14 t/m 17 in Fase 5. Voor de steenuil zullen deze gebieden het meest van belang zijn als functioneel leefgebied. De bebouwde gebieden zijn niet meegenomen, aangezien deze niet geschikt zijn voor de steenuil. Met een sterindicatie is de nestlocatie aangegeven.

Figuur 3 Onderscheiden deelgebieden leefgebied steenuil, geplande nieuwbouw, nestlocatie steenuil en functioneel leefgebied (cirkel)

Onderstaande foto's geven een impressie van het leefgebied van de steenuil

Deelgebied 1

Deelgebied 1 en 2

Deelgebied 9 en 10

Deelgebied 8 en 9

Deelgebied 3

Deelgebied 12

Figuur 4 Nestlocatie steenuil aan de Stationsweg-West en leefgebied

2.3 RESULTATEN

Per deelgebied is aan alle criteria een score toegekend (optimaal, suboptimaal, marginaal of ongeschikt). Door deze te middelen krijgt elk deelgebied een eindoordeel met betrekking tot geschiktheid voor de steenuil. De scoreresultaten per deelgebied staan in tabel 1 (foerageergebied) en 1 (broedgebied).

Analyse foerageergebied

Nr	Voedselbron regenwormen	Voedselbron insecten	Oriëntatie/ schuilplaatsen	Zit- en uitkijkposten	Invloed wegen	Gemiddelde beoordeling
1	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal
2	Optimaal	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Marginaal
3	Suboptimaal	Optimaal	Suboptimaal	Marginaal	Suboptimaal	Suboptimaal
4	Suboptimaal	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Marginaal
5	Marginaal	Marginaal	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Marginaal
6	Marginaal	Marginaal	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Marginaal
7	Ongeschikt	Marginaal	Marginaal	Suboptimaal	Suboptimaal	Marginaal
8	Ongeschikt	Marginaal	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Marginaal
9	Marginaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal
10	Optimaal	Suboptimaal	Suboptimaal	Suboptimaal	Optimaal	Suboptimaal
11	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
12	Suboptimaal	Optimaal	Marginaal	Marginaal	Marginaal	Suboptimaal
13	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
14	Marginaal	Optimaal	Suboptimaal	Marginaal	Optimaal	Suboptimaal
15	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Optimaal	Ongeschikt
16	Marginaal	Marginaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Suboptimaal
17	Marginaal	Optimaal	Suboptimaal	Marginaal	Optimaal	Suboptimaal

Tabel 1 Beoordeling foerageergebied steenuil per deelgebied: groen = optimaal, geel = suboptimaal, blauw = marginaal en rood = ongeschikt

Optimaal foerageergebied bevindt zich op de locatie waar de nestlocatie van de steenuil zich bevindt en in deelgebied 9 in de bouwlocatie van Fase 4. Deelgebieden 3, 10, 12, 14, 16 en 17 omvatten suboptimaal foerageergebied. Deze deelgebieden liggen allen in de bouwlocatie van Fase 3 en 5.

Analyse broedgebied

Nr	Geschikte nestgelegenheid	Voldoende rust	Voldoende schuilplaatsen	Gemiddelde beoordeling
1	Geschikt	Geschikt	Geschikt	Geschikt
2	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
3	Ongeschikt	Ongeschikt	Marginaal	Ongeschikt
4	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
5	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
6	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
7	Ongeschikt	Ongeschikt	Marginaal	Ongeschikt
8	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
9	Suboptimaal	Suboptimaal	Optimaal	Suboptimaal
10	Optimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal
11	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
12	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Ongeschikt
13	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
14	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Ongeschikt
15	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt	Ongeschikt
16	Suboptimaal	Optimaal	Optimaal	Optimaal
17	Ongeschikt	Ongeschikt	Suboptimaal	Ongeschikt

Tabel 2 Beoordeling broedgebied steenuil per deelgebied: groen = optimaal, geel = suboptimaal, blauw = marginaal en rood = ongeschikt

In deelgebied 1 bevindt zich de huidige broedlocatie. Dit gebied betreft een rustig woonerf met daarop fruitbomen en schuilplaatsen en een oud vervallen schuurtje dat dient als nestlocatie. Deelgebied 10 en 16 hebben potentie als broedgebied, maar liggen binnen de begrenzing van de bouwlocaties van Fase 4 en 5 en zullen dus verdwijnen.

2.4 RUIMTELIJKE ANALYSE

Aan de hand van tabellen 2 en 3 is een kleurinvulling gemaakt van de deelgebieden naar scoringsniveau. In de figuren 5 en 6 is af te lezen welke delen optimaal, suboptimaal of marginaal geschikt foerageer-/broedgebied zijn voor de steenuil. Het centrum van het leefgebied vormt de broedlocatie, gelegen aan de Stationsweg-West. Het functioneel leefgebied strekt zich uit over een afstand (gerekend vanaf de nestlocatie) van circa 350 meter en reikt zeker niet verder dan aangegeven is met genummerde deelgebieden.

Figuur 5 Kwaliteit foeragegebied steenuil

Figuur 6 Kwaliteit broedgebied steenuil

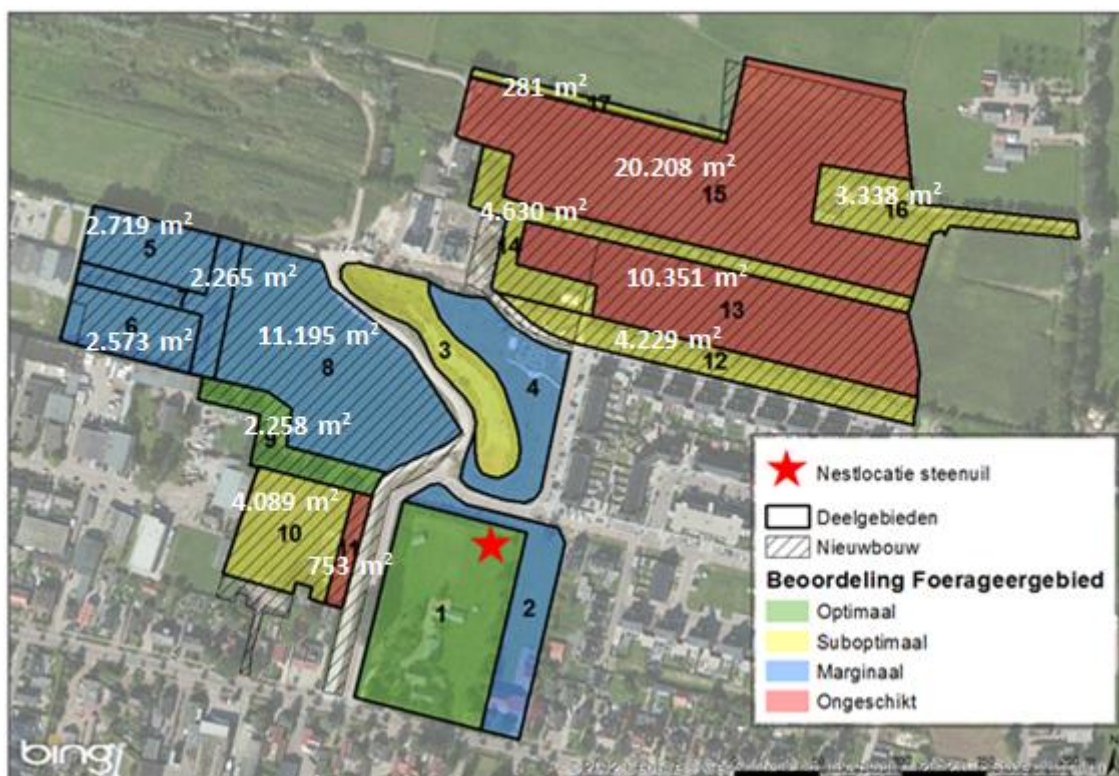
2.5 EFFECTEN OP HET FOERAGEERGEBIED EN DE BROEDLOCATIE

In deze paragraaf worden de effecten van de geplande nieuwbouw op de steenuil in kaart gebracht. In de figuren 3, 4 en 5 is reeds (gearceerd) aangegeven in welke deelgebieden van het functioneel leefgebied nieuwbouw gepland is. De steenuil is opgenomen op de lijst van soorten met jaarrond beschermde nesten (Ministerie van LNV, 2009).

De totale oppervlakte van het foerageergebied (optimaal, suboptimaal en marginaal) dat verloren gaat, is opgenomen in Tabel 3. Van de circa 5,2 ha leefgebied gaat in totaal circa 3,8 ha verloren (= meer dan 70% van het leefgebied). Zoals reeds gesteld in paragraaf 2.4 zal het leefgebied echter zeker niet groter zijn waardoor dit percentage een goed beeld geeft van de gevolgen voor de steenuil.

Kwaliteit	Territorium in m ² (Stationsweg-West)
Optimaal	2.258
Suboptimaal	16.567
Marginaal	18.752
Totaal	37.577

Tabel 3 Aantasting foerageergebied leefgebied steenuil

Figuur 7 Effectbepaling ruimtebeslag foerageergebied

De nieuwbouw heeft geen invloed op het voortbestaan van de broedlocatie zelf, aangezien deze in tact blijft. Echter, door het ruimtebeslag als gevolg van de geplande nieuwbouw voor Fase 3, 4 en 5 op het foerageergebied is sprake van overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet (zie onder).

VERKLARING VERBODSBEPALING 11:

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Met 'nest' wordt namelijk ook het omliggende functionele leefgebied bedoeld. De functionaliteit van het leefgebied wordt door de geplande nieuwbouw dermate aangetast dat het onvermijdelijk is dat de nestlocatie, door het verdwijnen van voldoende geschikt foerageergebied, in de toekomst verloren gaat. Binnen het huidige leefgebied bevinden zich geen zoeklocaties voor een alternatieve broedlocatie die gunstiger gelegen is ten opzichte van het foerageergebied, omdat potentiële locaties (deelgebied 10 en 16) door de nieuwbouw zullen verdwijnen (zie Figuur 6).

De functionaliteit van het leefgebied zal, gezien de fasering van de nieuwbouw, geleidelijk verloren gaan. De aanleg van Fase 3 staat voor medio 2014 gepland. Hiermee gaat door de kap van knotbomen ca. 5.000 m² suboptimaal leefgebied verloren (deelgebieden 12 en 14).

3

Mogelijkheden voor mitigatie en compensatie

Om de planontwikkeling uit te kunnen voeren dient, vanwege de (geleidelijke) aantasting van de functionaliteit van het leefgebied/toekomstig verlies van de broedlocatie van de steenuil en als gevolg daarvan de overtreding van verbodsbepalingen van de artikel 11 van de Flora- en faunawet, een ontheffing aangevraagd te worden bij het Bevoegd gezag (Dienst Regelingen). Bij ruimtelijke ontwikkelingen worden echter geen ontheffingen verleend. Om voor aanvraag is het noodzakelijk de functies die verloren gaan voor 100% te mitigeren binnen het plangebied dan wel voor 100% te compenseren buiten het plangebied. Door de geplande nieuwbouw zal bijna het volledige leefgebied van de steenuil gefaseerd verloren gaan: uiteindelijk meer dan 70%. Voor dit verlies moet een mitigatie/compensatieplan worden opgesteld. De soortenstandaard van de steenuil (Ministerie van EZ, 2012) geldt als basis voor de te treffen mitigerende maatregelen en compensatie.

Uitgangspunten voor het op te stellen mitigatie/compensatieplan zijn:

- Tijdelijke mitigatie van ca. 5000 m² suboptimaal foerageergebied binnen het leefgebied van de steenuil als gevolg van de realisatie van de nieuwbouw van Fase 3.
- Duurzame compensatie van het toekomstige verlies van één nestlocatie door het verlies van meer dan 70% van het leefgebied als gevolg van de realisatie van de nieuwbouw van Fase 3, 4 en 5.

Voor beide aspecten zijn de mogelijkheden hieronder kort beschreven. Nadere uitwerking hiervan dient plaats te vinden in het op te stellen mitigatie/compensatieplan.

Tijdelijke mitigatie

Door deze fasering van de nieuwbouw is het mogelijk tijdelijke mitigerende maatregelen te treffen binnen het huidige leefgebied van de steenuil. Tijdelijke mitigatie van ca. 5000 m² suboptimaal leefgebied in Fase 3 is mogelijk in het plangebied van Fase 4 of 5. Een groot deel van het plangebied van fase 4 en 5 bevat marginaal leefgebied (deelgebieden 5, 6, 7 en 8). Om het verlies aan suboptimaal leefgebied in Fase 3 te compenseren moet het gehele marginale leefgebied van Fase 4 of gedeeltes van Fase 5 worden geoptimaliseerd. Dit kan worden bereikt door:

- Het herstel van het foerageergebied door het creëren van overhoeken, kruidenzomen, ruigten/struwelen, de aanplant van (vruchtdragende) struiken en bomen;
- Het zorgen voor dekkingsmogelijkheden door de aanplant van een boomsingel, struwelen en takkenrillen;
- Realisatie van zit-/uitkijkposten door het aanbrengen van paaltjes.
- Bij mitigatie in Fase 5 geldt dat er een corridor moet zijn tussen de huidige nestlocatie en Fase 5. Deze corridor moet 30-50 meter breed zijn (afhankelijk van de exacte inrichting) en weinig betreden te worden.

Om te voorkomen dat er sprake is van een tijdelijke afname van de omvang van het foerageergebied door de bouwwerkzaamheden, dienen de mitigerende maatregelen te worden genomen en te functioneren voordat het actuele suboptimale foerageergebied in Fase 3 verloren gaat. Dit betekent dat de knobomenrijen gespaard moeten blijven totdat de mitigatie is uitgevoerd.

Duurzame compensatie

Bovenstaande maatregelen hebben geen duurzaam karakter omdat het plangebied van Fase 4 en 5 uiteindelijk bebouwd zal raken. Het is daarom noodzakelijk om het toekomstige verlies van één nestlocatie van de steenuil 100% te compenseren buiten de invloedssfeer van de geplande nieuwbouw. Overmatige compensatie is wenselijk om de populatie steenuilen in de omgeving te versterken. In de omgeving van het huidige leefgebied (binnen de gemeentegrenzen van Woudenberg) moet onderzoek plaatsvinden naar (minimaal 5) potentieel geschikte leefgebieden voor steenuilen (erven). In elk van deze potentieel geschikte leefgebieden moeten:

- ten minste 3 nestkasten worden opgehangen, zodat voldoende nestplaatsen worden gecreëerd. Deze kunnen worden opgehangen in (solitaire) (knot-)bomen, of schuren, stallen of hokken die gehandhaafd blijven. Deze moeten ontoegankelijk zijn voor concurrenten (kauw en holenduif) en voor predatoren (steenmarter). Een STONE-nestkast is geschikt. Gebouwen moeten te allen tijde toegankelijk zijn voor de steenuil en bij voorkeur liggen op een rustige plek (niet dicht bij de straat) en met voldoende beschutting. Volle zon en inregening moeten worden voorkomen.
- voldoende roestplaatsen aanwezig zijn. Een gevarieerd aanbod aan holten in (knot-)bomen en fruitbomen, schoorstenen, daken etc. is van belang.
- voldoende foerageer- en dekkingsmogelijkheden hebben en zit-/uitkijkposten bevatten (zie maatregelen tijdelijke mitigatie).

4

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

- De leefgebiedsanalyse maakt duidelijk dat zich door de uitvoering van de geplande nieuwbouw van Fase 3, 4 en 5 de functionaliteit van het leefgebied van de steenuil dermate wordt aangetast dat de broedlocatie uiteindelijk ongeschikt raakt voor de steenuil en dus verloren gaat.
- Samenvattend gaat er als gevolg van de nieuwbouw in totaal 37.577 m² van de 51.497 m² leefgebied verloren. Dit is meer dan 70% van het areaal. Het betreft 2.258 m² optimaal-, 18.752 suboptimaal- en 18.752 marginaal foerageergebied.
- Vanwege de aantasting van de functionaliteit van het leefgebied van de steenuil en het toekomstig verlies van de broedlocatie van de steenuil worden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden. In het kader hiervan moeten tijdelijke mitigerende en duurzame compenserende maatregelen getroffen worden (zie hoofdstuk 3). De maatregelen (concreet uitgewerkt) moeten als onderbouwing van de ontheffingsaanvraag worden voorgelegd aan het Bevoegd gezag (Dienst Regelingen).

Aanbevelingen

- De tijdelijke mitigerende en duurzame compenserende maatregelen beschreven in hoofdstuk 3 moeten in een mitigatie-/compensatieplan concreet worden uitgewerkt. Dit plan moet voorafgaand aan de bestemmingsplanprocedure voor Fase 5 gereed zijn.
- Wij raden u aan het mitigatie-/compensatieplan voorafgaand aan de ontheffingsaanvraag voor te leggen aan het Bevoegd gezag (Dienst Regelingen). Indien nodig kunnen de opgestelde maatregelen worden aangepast teneinde het proces van goedkeuring van de maatregelen te bespoedigen.

Bijlage 1

Methodiek

leefgebiedsanalyse steenuil

Beoordelingskader foerageergebied

Criteria kwaliteit foerageergebied	Optimaal	Suboptimaal	Marginaal	Ongeschikt
Voedselbron regenwormen	50-75% areaal kort gemaaide / beweide graslanden	25-50% areaal kort gemaaide / beweide graslanden	< 25 areaal met kort gemaaide / beweide graslanden	Kort gemaaide / beweide graslanden afwezig
Voedselbron insecten	Ruigten / houtstapels algemeen aanwezig	Ruigten / houtstapels frequent aanwezig	Ruigten / houtstapels beperkt aanwezig	Ruigten / houtstapels afwezig
Oriëntatie / schuilplaatsen	Houtsingels / hagen algemeen aanwezig	Houtsingels / hagen frequent aanwezig	Houtsingels / hagen beperkt aanwezig	Houtsingels / hagen afwezig
Zit- en uitkijkposten	Overal zit- en uitkijkposten	Hier en daar zit- en uitkijkposten	Weinig zit- en uitkijkposten	Geen zit- en uitkijkposten
Geen verstoring en versnippering door wegen	Alleen onverharde wegen	Omgeving met lokale wegen met extensief verkeer	Directe omgeving regionale weg	Directe omgeving autoweg / snelweg

Beoordelingskader broedgebied

Criteria kwaliteit foerageergebied	Optimaal	Suboptimaal	Marginaal	Ongeschikt
Geschikte nestgelegenheid	Hoogstam-boomgaarden en oude schuurtjes algemeen aanwezig	Oude schuurtjes en/of nestkasten frequent aanwezig	Oude schuurtjes en/of nestkasten sporadisch aanwezig	Hoogstam-boomgaarden en oude schuurtjes afwezig
Voldoende rust	Hooguit beperkte menselijke activiteit vanuit agrarische bewoning	Idem, maar inclusief extensief wandelen / fietsen op wegen en paden	Stedelijk uitloopgebied of nabijheid woonkern	Woonkern
Schuilplaatsen	Houtsingels / hagen algemeen aanwezig	Houtsingels / hagen frequent aanwezig	Houtsingels / hagen beperkt aanwezig	Houtsingels / hagen afwezig